

ПЕТРИНА Роман

Львівський державний університет фізичної культури імені Івана Боберського

<https://orcid.org/0000-0003-3457-6668>e-mail: rm_pt@ukr.net**КУЗИВ Олександр**

Львівський державний університет фізичної культури імені Івана Боберського

<https://orcid.org/0009-0006-2908-9602>e-mail: Supersanya1488@gmail.com**ВПЛИВ ПРОГРАМИ ФОРМУВАННЯ СОЦІАЛЬНИХ КОМПЕТЕНТНОСТЕЙ НА ФІЗИЧНУ ПІДГОТОВЛЕНІСТЬ УЧНІВ ПОЧАТКОВОЇ ШКОЛИ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ**

У сучасних умовах воєнного стану в Україні особливої актуальності набуває пошук ефективних педагогічних підходів, спрямованих не лише на фізичний розвиток дітей, а й на формування їхніх соціальних компетентностей, уміння взаємодіяти, підтримувати одне одного та діяти в команді. Засоби фізичного виховання мають значний потенціал для інтегрованого розвитку особистості молодших школярів. Метою даного дослідження є виявлення впливу програми формування соціальних компетентностей, реалізованої засобами фізичного виховання, на рівень фізичної підготовленості учнів початкової школи в умовах воєнного стану.

Дослідження ґрунтується на результатах педагогічного експерименту, у межах якого було запроваджено авторську програму та здійснено експериментальну перевірку її ефективності щодо розвитку фізичних якостей учнів. Інструментарієм оцінювання ефективності програми слугували тести фізичної підготовленості, рекомендовані у путівнику з оцінювання навчальних досягнень учнів в умовах Нової української школи. Сформовано дві групи учнів експериментальну та контрольну із здобувачів освіти 4 класів по 30 осіб кожної статі. Порівняльний аналіз результатів експериментальної та контрольної груп засвідчив позитивну динаміку показників фізичної підготовленості учнів експериментальної групи, які брали участь у реалізації програми. Встановлено, що в експериментальній групі всі показники розвитку фізичних якостей як у дівчат, так і у хлопців статистично достовірно покращилися. Отримані результати свідчать про ефективність розробленої програми формування соціальних компетентностей засобами фізичного виховання та підтверджують доцільність її впровадження в освітній процес початкової школи, зокрема в умовах воєнного стану, коли особливого значення набувають як фізична підготовленість дітей, так і формування їхніх соціальних навичок і здатності до взаємодії.

Ключові слова: соціальні компетентності, фізичне виховання, фізична підготовленість, учні початкової школи, педагогічний експеримент, воєнний стан, Нова українська школа.

<https://doi.org/10.31891/pcs.2026.1.34>

This is an Open Access article distributed under the terms of the [Creative Commons CC-BY 4.0](https://creativecommons.org/licenses/by/4.0/)

Стаття надійшла до редакції / Received 28.01.2026

Прийнята до друку / Accepted 26.02.2026

Опубліковано / Published 26.03.2026

© ПЕТРИНА Роман, КУЗИВ Олександр

1. ПОСТАНОВКА ПРОБЛЕМИ У ЗАГАЛЬНОМУ ВИГЛЯДІ ТА ЇЇ ЗВ'ЯЗОК ІЗ ВАЖЛИВИМИ НАУКОВИМИ ЧИ ПРАКТИЧНИМИ ЗАВДАННЯМИ

У сучасних умовах збройної агресії росії проти України соціально-педагогічні виклики в загальній середній освіті значно загострилися. Учні шкільного віку, особливо початкової школи, зазнають не лише фізичних, а й психологічних, соціальних навантажень, що вимагають комплексних корекційних та розвивальних підходів у навчально-виховному процесі.

Формування соціальних компетентностей (співпраця, комунікація, відповідальність, саморегуляція, толерантність) набуває

критичного значення в умовах воєнного стану, оскільки ці навички сприяють подоланню стресу, адаптації до зміненого соціального середовища та розвитку позитивних міжособистісних відносин. Фізичне виховання, спрямоване не лише на розвиток фізичних якостей, а й на інтеграцію соціальних навичок через діяльнісні методи (ігрові, змагальні, командні вправи), постає одним із ефективних педагогічних інструментів у формуванні цілісної особистості молодших школярів.

Особливо важливо дослідити вплив спеціальної програми формування соціальних компетентностей, реалізованої через фізичне виховання, на рівень фізичної підготовленості

учнів початкової школи, що дозволить розробити науково-обґрунтовані рекомендації для практичної діяльності вчителів фізичної культури, адаптовані до педагогічних реалій воєнного часу.

2. АНАЛІЗ ОСТАННІХ ДОСЛІДЖЕНЬ ТА ПУБЛІКАЦІЙ

Огляд наукової літератури демонструє, що питання формування соціальних компетентностей та їхнього розвитку в дитячій шкільній віці є предметом досліджень багатьох українських та закордонних учених.

В наукових дослідженнях Н. Басюк, Т. Гужанової, Н. Рудницької [1], О. Боровець, М. Демчук [2], а також Л. Кулакової [3] зосереджено увагу на особливостях формування соціальних компетентностей учнів початкових класів в освітньому процесі. Науковці О. Воеділова, В. Пода [4], І. Турчик, Н. Сороколіт, Б. Цюпак [5] здійснили пошук шляхів формування соціальних компетентностей на уроках фізичної культури. Вони зазначають, що фізична культура має значний потенціал у формуванні ознак соціальних компетентностей. Науковиця О. Даниско [6, 7] науково обґрунтувала та експериментально перевірила ефективність педагогічних умов розвитку соціальної компетентності школярів засобами фізичної культури. Авторка аналізує вплив модифікації змісту фізкультурної діяльності на формування співпраці, комунікативності, емпатії та самоконтролю, а О. Качан [8] окреслив особливості розвитку та діагностики ступеня соціалізації учнів під час років фізичної культури. Окрім цього, науковці І. Краснощок та Т. Кравцова [9] досліджували проблематику формування соціальних компетентностей не лише в закладах заальної середньої освіти, а й в умовах позашкільних занять. Дослідники І. Маляренко та К. Кострікова [10] довели, що вагомого значення у формуванні соціально-громадянських компетентностей посідає олімпійська освіта, зокрема олімпійські цінності. Дослідники О. Матвієнко та М. Химич [11] досліджували значення соціально-емоційного навчання як ефективного засобу створення безпечного освітнього простору. Системні наукові дослідження про формування ключових компетентностей в тому числі й соціальних

відображено в наукових працях Н. Сороколіт [12, 13]. Окрім цього, в дисертаційному дослідженні Д. Губаревої [14] зосереджено увагу на формуванні основ соціальних компетентностей здобувачів освіти початкової школи засобами проєктної діяльності. Варто зазначити, що наше наукове дослідження [15] зосереджено на виявленні теоретичних основ формування соціальних компетентностей молодших школярів засобами фізичного виховання.

Формування соціальних компетентностей у здобувачів освіти також є предметом наукових розвідок закордонних учених. Так, М. Діркс, Т. Тріт та В. Вірсінг [16] досліджували вплив теоретичних, вимірювальних та інтервенційних моделей на формування соціальної компетентності. Польські науковці Г. Маковський, Е. Бача, П. Стронковський, Б. Вальчак, Ф. Паздерський та А. Геніуш [17] досліджували вплив неурядових організацій Польщі на формування соціальних компетентностей учнів. Окрім цього, закордонні вчені У. Ердланіта та А. Ма'мун [18] довели позитивний вплив позашкільних занять, зокрема спортивних гуртків на розвиток соціальних навичок дітей у ранньому віці. Варто зазначити, що в науковій статті К. Олів, К. Годро та А. Лусеро [19] розробили стратегії впровадження соціально-емоційного навчання в адаптивному фізичному вихованні; науковці К. Опстоел, Л. Шапель, Ф. Прінс, А. Де Містер, Л. Херенс, Й. Ван Тартвейк та К. Де Мартелаер [20] зосередилися на проблематиці особистісного та соціального розвитку у фізичному вихованні та спорті; І. Шуеллер та Ю. Деметріу [21] довели ефективність занять фізичними вправами на формування соціальних навичок, а П. Райт, С. Грей та К. Річардс [22] працювали над інтерпретацією та впровадженням соціального й емоційного навчання у фізичне виховання.

3. ВИДІЛЕННЯ НЕВИРШЕНИХ РАНІШЕ ЧАСТИН ЗАГАЛЬНОЇ ПРОБЛЕМИ, КОТРИМ ПРИСВЯЧУЄТЬСЯ ОЗНАЧЕНА СТАТТЯ

Незважаючи на значну кількість наукових досліджень як українських так і закордонних учених, вважаємо за доцільне наголосити, що

на сьогодні відсутні наукові дослідження, які присвячені комплексному впливу програми формування соціальних компетентностей на фізичну підготовленість молодших школярів у контексті воєнного стану, що і визначає методологічну та практичну цінність нашого дослідження.

4. ФОРМУЛЮВАННЯ ЦІЛЕЙ СТАТТІ

Метою дослідження є виявлення впливу програми формування соціальних компетентностей, реалізованої засобами фізичного виховання, на рівень фізичної підготовленості учнів початкової школи в умовах воєнного стану.

Методи та організація дослідження.

Для досягнення мети дослідження застосовано такі методи: аналіз та узагальнення літературних джерел, педагогічний експеримент, який містив констатувальну та формувальну частини, а також методи математичної статистики.

Під час констатувальної частини експерименту встановлено початковий рівень фізичної підготовленості учнів 4 класів. Упродовж формувальної частини експерименту здійснено експериментальну перевірку впливу засобів розробленої нами програми формування соціальних компетентностей на фізичну підготовленість учнів, а також здійснено порівняльний аналіз показників фізичної підготовленості учнів експериментальної та контрольної груп.

Програма формування соціальних компетентностей містила чотири взаємо пов'язаних блоки: цільовий, процесуальний, змістовий та результативний. Експериментальній перевірці підлягав змістовий блок. До змістового блоку внесено фізичні вправи, ігри, завдання з Типової освітньої програми з фізичної культури для учнів початкової школи, яка укладена всеукраїнською робочою групою під керівництвом Р. Шияна [23], а також здійснено варіативність навчального матеріалу – додано завдання, які сприяють формуванню соціальних компетентностей шляхом поступового ускладнення командних завдань, рольових ігор для розвитку емпатії й комунікації. Окрім цього, застосовано адаптацію засобів фізичного виховання під рівень фізичної підготовленості та соціальної взаємодії дітей молодшого шкільного віку.

Організація дослідження. Педагогічний експеримент проведений на базі Новояворівського закладу загальної середньої освіти I-III ступенів № 1 Новояворівської міської ради Львівської області та приватної школи «Вільних та небайдужих» в м. Львові. Створено дві групи: експериментальну (ЕГ) та контрольну (КГ). До складу кожної групи увійшли по 30 дівчат та 30 хлопців четвертого класу. Учні ЕГ упродовж навчального року займалися за програмою формування соціальних компетентностей, а КГ – за Типовою освітньою програмою з фізичної культури (за Р. Шияном) [23].

Відповідно до розробленої нами програми педагогічний експеримент проведено упродовж навчального року таким чином, що у I семестрі більше акцентовано увагу на розвиток фізичних якостей (спритність, гнучкість). Для цього, здебільшого використовувалося парне виконання фізичних вправ, в тому числі й гімнастичних, рухливі ігри й елементи спортивних ігор на формування співпраці. У II семестрі – підібрано навчальний матеріал для розвитку витривалості, швидкісних і швидко-силових якостей та сили. Основними засобами для цього виступали командні ігри, естафети, творчі рухові завдання. Для формування соціальних компетентностей акцентовано увагу на формуванні комунікативних навичок, співпраці й кооперації учнів, етичній поведінці та дотриманні правил, емпатії й підтримці під час виконання фізичних вправ, а також формуванні лідерських якостей та відповідальності за запропоновані рішення. У планування освітнього процесу КГ та проведення уроку фізичної культури ми не втручалися.

5. ВИКЛАД ОСНОВНОГО МАТЕРІАЛУ ДОСЛІДЖЕННЯ З ПОВНИМ ОБҐРУНТУВАННЯМ ОТРИМАНИХ НАУКОВИХ РЕЗУЛЬТАТІВ

Аналіз результатів педагогічного експерименту засвідчив ефективність розробленої нами програми формування соціальних компетентностей на показники фізичних якостей хлопців та дівчат експериментальної групи. За всіма тестами, в яких брали участь учні ЕГ, відбулися

статистично істотні зміни в показниках фізичної підготовленості.

Так у розвитку швидкості в хлопців показники поліпшилися на 0,27 с ($t=3,05$; за $p<0,01$), а в дівчат приріст становить 0,25 с ($t=3,4$; за $p<0,01$). Інструментарієм перевірки впливу програми на показники швидкості була вправа – біг 30 м.

Для контролю за розвитком швидкісно-силових якостей ми застосували тестову вправу – стрибок у довжину з місця. Показники хлопців ЕГ статистично істотно поліпшилися на 6,07 см ($t=2,9$; за $p<0,01$), а в дівчат ЕГ – на 5,83 см ($t=2,02$; за $p<0,05$).

Показники спритності в хлопців ЕГ статистично істотно поліпшилися. Спостерігається зростання на 0,3 с ($t=3,6$; за $p<0,01$). У дівчат ЕГ теж виявлено статистично істотне збільшення показників спритності під час виконання тестової вправи «Човниковий біг 4 x 9 м». Їхні показники поліпшилися на 0,26 с ($t=2,5$; за $p<0,05$).

Для контролю за розвитком сили ми використали три тестових вправи: згинання та розгинання рук в упорі лежачи, утримання тіла в упорі на передпліччя та перехресні рухи ногами в положенні лежачи на спині. Під час виконання усіх цих вправ учнями ЕГ відбулося статистично істотне поліпшення показників і в хлопців і в дівчат. Так, під час виконання згинання та розгинання рук в упорі лежачи у хлопців ЕГ показники зросли на 2,07 рази ($t=5,0$; за $p<0,001$), а в дівчат – на 2,13

рази ($t=4,0$; за $p<0,001$). Під час виконання тестової вправи – утримання тіла в упорі на передпліччях, яка здебільшого, дає можливість оцінити розвиток сили м'язів черевного пресу, спостерігаємо наступну зміну показників: у хлопців – приріст становить 4,4 с ($t=3,4$; за $p<0,01$), а у дівчат – 1,73 с ($t=2,3$; за $p<0,05$).

Під час виконання тестової вправи – перехресні рухи ногами в положенні лежачи на спині в хлопців показники сили м'язів черевного пресу статистично істотно поліпшилися на 2,77 рази ($t=5,0$; за $p<0,001$), а в дівчат – на 2,07 рази ($t=2,9$; за $p<0,01$).

Під час виконання комбінованої тестової вправи «Берпі», яка поєднує в собі силове, швидкісно-силове, кардіо навантаження та координаційні дії показники хлопців і дівчат ЕГ зазнали статистично істотних змін. Так у хлопців поліпшення становить 1,23 рази ($t=4,6$; за $p<0,001$), а в дівчат ЕГ – 1,97 рази ($t=3,7$; за $p<0,001$).

Для контролю за розвитком гнучкості ми використали тестову вправу – нахил уперед з положення сидячи. Результати проведеного тестування засвідчили статистично істотні зміни у показниках як в хлопців, так і в дівчат. У хлопців приріст становить 1,04 см ($t=3,8$; за $p<0,001$), а в дівчат ЕГ – 2,5 см ($t=6,5$; за $p<0,001$). Результати зміни показників у фізичній підготовленості учнів ЕГ занесені до табл. 1.

Таблиця 1

Зміна показників фізичної підготовленості в межах ЕГ упродовж експерименту (n=60)

Тести	Стать	Показники упродовж експерименту		t	p
		до	після		
		M±m	M±m		
Біг 30 м, с	хл (n=30)	6,81±0,08	6,54±0,08	3,05	p<0,01
	дівч (n=30)	7,19±0,06	6,94±0,06	3,4	p<0,01
Стрибок у довжину з місця, см	хл (n=30)	133,60±1,74	139,67±1,88	2,9	p<0,01
	дівч (n=30)	127,17±2,59	133±2,41	2,02	p<0,05
Човниковий біг 4x9 м, с	хл (n=30)	12,23±0,07	11,93±0,07	3,6	p<0,01
	дівч (n=30)	13,11±0,09	12,85±0,09	2,5	p<0,05
Згинання та розгинання рук в упорі лежачи, рази	хл (n=30)	7,23±0,38	9,30±0,33	5,0	p<0,001
	дівч (n=30)	4,67±0,41	6,80±0,51	4,0	p<0,001
Утримання тіла в упорі на передпліччях, с	хл (n=30)	18,00±1,20	22,60±1,13	3,4	p<0,01
	дівч (n=30)	15,90±0,65	17,63±0,68	2,3	p<0,05
Перехресні рухи ногами в положенні лежачи на спині	хл (n=30)	9,10±0,50	11,87±0,46	5,0	p<0,001
	дівч (n=30)	11,33±0,58	13,40±0,65	2,9	p<0,01
«Берпі», рази	хл (n=30)	12,70±0,24	13,93±0,23	4,6	p<0,001
	дівч (n=30)	12,90±0,43	14,87±0,48	3,7	p<0,001
Нахил уперед з положення сидячи, см	хл (n=30)	2,63±0,27	3,67±0,21	3,8	p<0,001
	дівч (n=30)	6,13±0,35	8,63±0,31	6,5	p<0,001

Щодо показників фізичної підготовленості учнів КГ, то варто зазначити, що упродовж навчального року деякі показники фізичних якостей статистично істотно поліпшилися як у хлопців, так і в дівчат.

Статистично істотні зміни спостерігаємо у хлопців у розвитку швидкості під час виконання вправи біг на 30 м., спритності – човникового бігу 4 x 9 м., сили черевного пресу – перехресних рухах ногами у положенні лежачи на спині, комбінованої вправи «Берпі», а також гнучкості – нахилу вперед з положення сидючи. Під час виконання інших тестових вправ спостерігається незначне зростання, проте воно не носить статистично істотного характеру.

Упродовж педагогічного експерименту показники швидкості поліпшилися на 0,16 с ($t=2,01$; за $p<0,05$); човникового бігу – на 0,17 с ($t=2,02$; за $p<0,05$); перехресних рухів ногами з положення лежачи – на 1 раз ($t=2,26$; за $p<0,05$) та нахилу вперед з положення лежачи – на 0,56 см ($t=2,23$; за $p<0,05$). В показниках інших тестових вправ не виявлено статистично істотного зростання. Так, під час виконання стрибка у довжину результати хлопців КГ поліпшилися на 3,33 см, що не носить статистично істотного характеру ($t=1,7$; за $p>0,05$). Таку саму тенденцію

виявлено у розвитку сили верхніх кінцівок під час виконання згинання та розгинання рук в упорі лежачи. Показники хлопців КГ поліпшилися на 0,46 рази ($t=1,6$; за $p>0,05$). Під час виконання тестової вправи утримання тіла в упорі на передпліччях показники хлопців КГ змінилися на 1,03 с. і не є достовірними ($t=0,8$; за $p>0,05$).

У дівчат КГ виявлено статистично істотні зміни лише у розвитку сили під час виконання тестової вправи згинання та розгинання рук в упорі лежачи. Так приріст показників під час виконання згинання та розгинання рук в упорі лежачи становить 1,03 рази ($t=3,7$; за $p<0,001$).

Інші фізичні якості не зазнали достовірного зростання показників. Під час бігу на 30 м показники незначно змінилися – на 0,04 с ($t=0,84$; $p>0,05$); стрибка у довжину з місця – на 1,67 см ($t=0,74$; за $p>0,05$); човникового бігу 4 x 9 м – на 0,07 с ($t=1,11$; за $p>0,05$); утриманні тіла в упорі на передпліччях – на 1,07 рази ($t=1,4$; $p>0,05$); під час виконання перехресних рухів ногами в положенні лежачи на спині – на 0,87 рази ($t=1,6$; за $p>0,05$); «Берпі» – на 0,7 рази ($t=1,4$; за $p>0,05$) та нахилу вперед з положення сидючи – на 0,56 см ($t=1,56$; за $p>0,05$).

Зміну показників фізичної підготовленості учнів КГ упродовж педагогічного експерименту внесено до табл. 2.

Таблиця 2

Зміна показників фізичної підготовленості в межах КГ упродовж експерименту (n=60)

Тести	Стать	Показники упродовж експерименту		t	p
		до	після		
		M±m	M±m		
Біг 30 м, с	хл (n=30)	6,88±0,07	6,72±0,07	2,01	p<0,05
	дівч (n=30)	7,09±0,05	7,05±0,05	0,84	p>0,05
Стрибок у довжину з місця, см	хл (n=30)	133,50±1,59	136,83±1,65	1,7	p>0,05
	дівч (n=30)	127,33±2,01	129,00±1,89	0,74	p>0,05
Човниковий біг 4 x 9 м, с	хл (n=30)	12,15±0,07	11,98±0,07	2,02	p<0,05
	дівч (n=30)	12,97±0,05	12,90±0,06	1,11	p>0,05
Згинання та розгинання рук в упорі лежачи, рази	хл (n=30)	7,67±0,28	8,13±0,21	1,6	p>0,05
	дівч (n=30)	4,73±0,24	5,83±0,27	3,7	p<0,001
Утримання тіла в упорі на передпліччях, с	хл (n=30)	18,47±1,18	19,50±1,10	0,8	p>0,05
	дівч (n=30)	16,83±0,71	17,90±0,65	1,4	p>0,05
Перехресні рухи ногами в положенні лежачи на спині, рази	хл (n=30)	9,60±1,41	10,60±0,36	2,26	p<0,05
	дівч (n=30)	11,40±0,49	12,27±0,43	1,6	p>0,05
«Берпі», рази	хл (n=30)	12,83±0,19	13,67±0,22	3,5	p<0,01
	дівч (n=30)	13,80±0,43	14,50±0,43	1,4	p>0,05
Нахил уперед з положення сидючи, см	хл (n=30)	2,97±0,24	3,53±0,20	2,23	p<0,05
	дівч (n=30)	6,87±0,3	7,43±0,33	1,56	p>0,05

Отже, отримані результати свідчать про ефективність розробленої нами програми формування соціальних компетентностей засобами фізичного виховання та підтверджують доцільність її впровадження в освітній процес початкової школи, зокрема в умовах воєнного стану, коли особливого значення набувають як фізична підготовленість дітей, так і формування їхніх соціальних навичок і здатності до взаємодії.

6. РЕЗУЛЬТАТИ ДОСЛІДЖЕННЯ ТА ЇХ ОГОВОРЕННЯ

У сучасних умовах воєнного стану формування соціальних компетентностей у дітей початкової школи є актуальною педагогічною проблемою, що сприяє їхній адаптації, психосоціальному благополуччю та гармонійній особистісній інтеграції.

Фізичне виховання, зосереджене на діяльнісних методах (рухливі ігри, командні естафети, змагальні вправи), виступає ефективним середовищем для розвитку як соціальних компетентностей, так і фізичних якостей школярів.

Впровадження програми формування соціальних компетентностей дозволяє не

лише підвищити рівень соціальної взаємодії та комунікації серед учнів, але й сприяє кращим показникам фізичної підготовленості, що важливо для всебічного розвитку дитини.

Представлені результати можуть бути використані для оптимізації навчальних програм фізичного виховання в початковій школі з урахуванням психолого-педагогічних потреб дітей, адаптованих до умов воєнного стану.

Подальші наукові розвідки будуть спрямовані на висвітлення результатів дослідження впливу розробленої нами програми на рівень сформованості соціальних компетентностей, зокрема комунікативних навичок, співпраці та кооперації учнів під час виконання рухливих ігор й естафет, етичній поведінці та дотриманні правил, емпатії й підтримці під час виконання фізичних вправ, а також формуванні лідерських якостей та відповідальності за запропоновані рішення відповідно до американських методик Social Skills Improvement System (SSIS) та Devereux Student Strengths Assessment (DESSA), адаптованих до фізичного виховання.

Література

1. Басюк Н. А., Гужанова Т. С., Рудницька Н. Ю. Формування соціальної компетентності молодших школярів у навчально-виховному процесі початкової школи. Проблеми освіти. 2015. № 84. С. 10–14.
2. Боровець О. В., Демчук М. В. Особливості формування соціальної компетентності молодших школярів. Інноватика у вихованні. 2017. № 5. С. 109–115. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/inuv_2017_5_12
3. Воєділова О. М., Пода В. І. Формування соціальних навичок школярів на уроках фізичної культури. Scientific research: modern challenges and future prospects : materials of the 11th International scientific and practical conference. Munich : MDPC Publishing, 2025. С. 402.
4. Губарева Д. В. Формування основ соціальної компетентності у молодших школярів засобами проектної діяльності : дис. ... д-ра філософії. Київ : Нац. пед. ун-т ім. М. П. Драгоманова, 2021. URL: <http://enpuir.npu.edu.ua/handle/123456789/39541>
5. Даниско О. В. Вплив рухової активності на психофізичний та соціальний розвиток школярів. Культура здорового способу життя. Механізми формування особистої відповідальності за власну безпеку та здоров'я : зб. матеріалів круглого столу (Полтава, 11 квітня 2023 р.). Полтава : ПАНО, 2023. С. 17–20.
6. Даниско О. Педагогічні умови формування соціальної компетентності школярів засобами фізичної культури. Естетика і етика педагогічної дії. 2025. Вип. 32. С. 111–125. DOI: <https://doi.org/10.33989/2226-4051.2025.32.347854>
7. Качан О. Психолого-педагогічні особливості розвитку та діагностика ступеня соціалізації учнів закладів загальної середньої освіти в контексті формування фізичної культури особистості. Науковий вісник Вінницької академії безперервної освіти. 2025. № 7. С. 89–94. DOI: <https://doi.org/10.32782/academ-ped.psyh-2025-1.12>
8. Краснощок І. П., Кравцова Т. О. Формування соціальної компетентності підлітків у середовищі закладів загальної та позашкільної освіти. Наукові записки Центральноукраїнського державного університету імені Володимира Винниченка. Серія: Педагогічні науки. 2024. Вип. 216. С. 211–217. DOI: <https://doi.org/10.36550/2415-7988-2024-1-216-211-217>
9. Кулакова Л. М. Формування соціальної компетентності молодших школярів в умовах освітньо-виховного процесу. Наукові записки Національного університету «Острозька академія». Серія «Психологія». Острог, 2022. С. 65–69.
10. Маляренко І. В., Кострікова К. С. Олімпійські цінності у формуванні соціально-громадянських компетентностей школярів НУШ. Науковий часопис НПУ імені М. П. Драгоманова. 2019. № 3К (110). С. 341–346.

11. Матвієнко О. В., Химич М. А. Соціально-емоційне навчання як засіб створення безпечного освітнього простору. Освітньо-науковий простір. 2024. Т. 7, № 2. С. 75–84. URL: <http://enpuir.npu.edu.ua/handle/123456789/46966>
12. Петрина Р. Л., Кузів О. О. Теоретичні основи формування соціальних компетентностей в учнів засобами фізичного виховання. Вісник Прикарпатського університету. Серія: Фізична культура. 2024. Вип. 42. С. 71–77. DOI: <https://doi.org/10.15330/fcult.71-77>
13. Сороколіт Н. Можливість упровадження громадянських та соціальних компетентностей у фізичному вихованні. Фізична культура і спорт: досвід та перспективи : матеріали III Міжнар. наук.-практ. конф. (8–9 квітня 2021 р., м. Чернівці). Чернівці : Чернів. нац. ун-т ім. Ю. Федьковича, 2021. С. 129–132.
14. Сороколіт Н. С. Теоретико-методологічні підходи до трансформації фізичного виховання учнів у закладах загальної середньої освіти : дис. ... д-ра наук з фіз. виховання та спорту : 24.00.02. Львів, 2023. 553 с.
15. Турчик І., Сороколіт Н., Цюпак Б. Формування громадянських та соціальних компетентностей в учнів засобами фізичного виховання. Науковий часопис НПУ імені М. П. Драгоманова. 2020. Вип. 1 (121). С. 102–107. DOI: [https://doi.org/10.31392/NPU-nc.series15.2019.1\(121\)20.20](https://doi.org/10.31392/NPU-nc.series15.2019.1(121)20.20)
16. Dirks M. A., Treat T. A., Weersing V. R. Integrating theoretical, measurement, and intervention models of youth social competence. *Clinical Psychology Review*. 2007. Vol. 27. № 3. P. 327–347.
17. Makowski G., Bacía E., Stronkowski P., Walczak B., Pazderski F., Geniusz A. Kształtowanie kompetencji społecznych i obywatelskich przez organizacje pozarządowe w Polsce. Warszawa, 2015. 106 s.
18. Erdilnita U., Ma'mun A. The role of sports participation on social skill development in early childhood and adolescence. *International Seminar of Sport and Exercise Science (ISSES 2024)*. 2024. P. 160–181. DOI: https://doi.org/10.2991/978-94-6463-593-5_17
19. Olive C., Gaudreault K. L., Lucero A. Strategies for implementing social-emotional learning in adapted physical education. *Teaching Exceptional Children*. 2021. Vol. 54. № 1. P. 63–69. DOI: <https://doi.org/10.1177/00400599211046279>
20. Opstoel K., Chapelle L., Prins F. J., De Meester A., Haerens L., Van Tartwijk J., De Martelaer K. Personal and social development in physical education and sports: a review study. *European Physical Education Review*. 2020. Vol. 26. № 4. P. 797–813. DOI: <https://doi.org/10.1177/1356336X19882054>
21. Schueller I., Demetriou Y. Physical activity interventions promoting social competence at school: a systematic review. *Educational Research Review*. 2018. Vol. 25. P. 39–55. DOI: <https://doi.org/10.1016/j.edurev.2018.09.001>
22. Wright P. M., Gray S., Richards K. A. R. Understanding the interpretation and implementation of social and emotional learning in physical education. *The Curriculum Journal*. 2021. Vol. 32. № 1. P. 67–86. DOI: <https://doi.org/10.1002/curj.85>
23. Шиян Р. Б., розробник. Типова освітня програма першого циклу початкової освіти (3–4 класи) : затв. Міністерством освіти і науки України 12.08.2022 № 743-22. Київ : МОН України, 2022. URL: <https://mon.gov.ua>

References

1. Basiuk, N. A., Huzhanova, T. S., & Rudnytska, N. Yu. (2015). Formation of social competence of primary school students in the educational process of primary school. *Problems of Education*, 84, 10–14. [in Ukrainian]
2. Borovets, O. V., & Demchuk, M. V. (2017). Features of the formation of social competence of primary school students. *Innovatics in Education*, 5, 109–115. http://nbuv.gov.ua/UJRN/inuv_2017_5_12 [in Ukrainian]
3. Voiedilova, O. M., & Poda, V. I. (2025). Formation of social skills of schoolchildren in physical education lessons. In *Scientific research: Modern challenges and future prospects* (Proceedings of the 11th International scientific and practical conference, p. 402). MDPC Publishing. [in Ukrainian]
4. Hubarieva, D. V. (2021). Formation of the foundations of social competence of primary school students by means of project activity. (Doctoral dissertation). National Pedagogical Dragomanov University. <http://enpuir.npu.edu.ua/handle/123456789/39541> [in Ukrainian]
5. Danysko, O. V. (2023). Influence of physical activity on the psychophysical and social development of schoolchildren. In *Culture of a healthy lifestyle. Mechanisms for the formation of personal responsibility for one's own safety and health* (pp. 17–20). Poltava Academy of Continuing Education. [in Ukrainian]
6. Danysko, O. (2025). Pedagogical conditions for the formation of social competence of schoolchildren through physical education. *Estetyka i etyka pedahohichnoi dii*, 32, 111–125. <https://doi.org/10.33989/2226-4051.2025.32.347854> [in Ukrainian]
7. Kachan, O. (2025). Psychological and pedagogical features of the development and diagnosis of the level of socialization of students in the context of physical education. *Scientific Bulletin of Vinnytsia Academy of Continuing Education*, 7, 89–94. <https://doi.org/10.32782/academ-ped.psyh-2025-1.12> [in Ukrainian]
8. Krasnoshehok, I. P., & Kravtsova, T. O. (2024). Formation of social competence of adolescents in general and extracurricular education settings. *Scientific Notes of Central Ukrainian State University. Series: Pedagogical Sciences*, 216, 211–217. <https://doi.org/10.36550/2415-7988-2024-1-216-211-217> [in Ukrainian]
9. Kulakova, L. M. (2022). Formation of social competence of primary school students in the educational process. *Scientific Notes of National University "Ostroh Academy". Series: Psychology*, 65–69. [in Ukrainian]
10. Maliarenko, I. V., & Kostrikova, K. S. (2019). Olympic values in the formation of socio-civic competencies of NUSH. *Scientific Journal of NPU named after M. P. Dragomanov*, 3K(110), 341–346. [in Ukrainian]
11. Matviienko, O. V., & Khymych, M. A. (2024). Social-emotional learning as a means of creating a safe educational environment. *Educational-Scientific Space*, 7(2), 75–84. <http://enpuir.npu.edu.ua/handle/123456789/46966> [in Ukrainian]

12. Petryna, R. L., & Kuziv, O. O. (2024). Theoretical foundations for the formation of social competencies in students through physical education. *Visnyk of Prykarpattia University. Series: Physical Education*, 42, 71–77. <https://doi.org/10.15330/fcult.71-77> [in Ukrainian]
 13. Sorokolit, N. (2021). Possibilities of implementing civic and social competencies in physical education. In *Physical Culture and Sport: Experience and Prospects* (pp. 129–132). Chernivtsi National University. [in Ukrainian]
 14. Sorokolit, N. S. (2023). Theoretical and methodological approaches to the transformation of physical education of students in general secondary education institutions. (Doctoral dissertation). Lviv. [in Ukrainian]
 15. Turchyk, I., Sorokolit, N., & Tsiupak, B. (2020). Formation of civic and social competencies in students through physical education. *Scientific Journal of NPU named after M. P. Dragomanov*, 1(121), 102–107. [https://doi.org/10.31392/NPU-nc.series15.2019.1\(121\)20.20](https://doi.org/10.31392/NPU-nc.series15.2019.1(121)20.20) [in Ukrainian]
 16. Dirks, M. A., Treat, T. A., & Weersing, V. R. (2007). Integrating theoretical, measurement, and intervention models of youth social competence. *Clinical Psychology Review*, 27(3), 327–347.
 17. Makowski, G., Bacia, E., Stronkowski, P., Walczak, B., Pazderski, F., & Geniusz, A. (2015). *Formation of social and civic competencies through non-governmental organizations in Poland*. Warsaw.
 18. Erdilanita, U., & Ma'mun, A. (2024). The role of sports participation on social skill development in early childhood and adolescence. In *International Seminar of Sport and Exercise Science (ISSSES 2024)* (pp. 160–181). https://doi.org/10.2991/978-94-6463-593-5_17
 19. Olive, C., Gaudreault, K. L., & Lucero, A. (2021). Strategies for implementing social-emotional learning in adapted physical education. *Teaching Exceptional Children*, 54(1), 63–69. <https://doi.org/10.1177/004005992111046279>
 20. Opstoel, K., Chapelle, L., Prins, F. J., De Meester, A., Haerens, L., Van Tartwijk, J., & De Martelaer, K. (2020). Personal and social development in physical education and sports: A review study. *European Physical Education Review*, 26(4), 797–813. <https://doi.org/10.1177/1356336X19882054>
 21. Schueller, I., & Demetriou, Y. (2018). Physical activity interventions promoting social competence at school: A systematic review. *Educational Research Review*, 25, 39–55. <https://doi.org/10.1016/j.edurev.2018.09.001>
 22. Wright, P. M., Gray, S., & Richards, K. A. R. (2021). Understanding the interpretation and implementation of social and emotional learning in physical education. *The Curriculum Journal*, 32(1), 67–86. <https://doi.org/10.1002/curj.85>
 23. Shyian, R. B. (2022). *Typical educational program of the first cycle of primary education (grades 3–4)*. Ministry of Education and Science of Ukraine. <https://mon.gov.ua> [in Ukrainian]
-

Abstract

PETRYNA Roman, KUZIV Oleksandr

Ivan Boberskyi Lviv State University of Physical Culture

THE IMPACT OF THE SOCIAL COMPETENCES FORMATION PROGRAM ON THE PHYSICAL FITNESS OF PRIMARY SCHOOL STUDENTS IN MARTIAL LAW CONDITIONS

Under the current conditions of martial law in Ukraine, the search for effective pedagogical approaches aimed not only at the physical development of children but also at the formation of their social competencies, the ability to interact, support one another, and work as a team becomes particularly relevant. Physical education has significant potential for the integrated development of primary school students' personalities. The purpose of this study is to identify the impact of a program for the formation of social competencies implemented through physical education on the level of physical fitness of primary school students under martial law conditions.

The study is based on the results of a pedagogical experiment during which an author's program was implemented and its effectiveness in improving students' physical qualities was experimentally verified. The assessment of the program's effectiveness was carried out using physical fitness tests recommended in the guidelines for assessing students' learning achievements within the framework of the New Ukrainian School. Two groups of 4th-grade students were formed: an experimental group and a control group, each consisting of 30 boys and 30 girls. A comparative analysis of the results obtained in the experimental and control groups demonstrated a positive dynamic in the physical fitness indicators of students in the experimental group who participated in the program. It was found that in the experimental group all indicators of physical qualities development in both girls and boys improved statistically significantly.

The obtained results indicate the effectiveness of the developed program for the formation of social competencies through physical education and confirm the feasibility of its implementation in the educational process of primary school, particularly under martial law conditions, when both the physical fitness of children and the development of their social skills and ability to interact become especially important.

Keywords: social competencies, physical education, physical fitness, primary school students, pedagogical experiment, martial law, New Ukrainian School.
